

บทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้ำมนต์ : กรณีศึกษาบทสวดรัตนสูตรในช่วงโควิด - 19*
THE ROLES OF BUDDHIST MANTRA IN THE PRACTICE OF HOLY WATER:
A CASE STUDY OF RATANA SUTTA CHANT DURING
THE COVID - 19 PANDEMIC

ณัฐธินันท์ ศุภรสิงห์*, ณัฐพร ไข่มุกข์

Nutthanin Souppornsingh*, Nattaporn Kaimook

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: nutthanin2014@outlook.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้ำมนต์ด้วยบทสวดรัตนสูตร ในช่วงเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด - 19 โดยใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่นิยมนำมาใช้ศึกษาข้อมูลทาง คติชนวิทยาถึงบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสังคม ผู้วิจัยจึงนำมาใช้วิเคราะห์บทบาทของพุทธมนต์อันเกิดจากการสวดบท สวดรัตนสูตร เพื่อทำน้ำมนต์ในช่วงไวรัสโควิด - 19 ซึ่งระหว่างการสวดมนต์ด้วยบทสวดรัตนสูตรนี้จะมีการทำ น้ำมนต์เกิดขึ้น ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎกฉบับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย บทความ หนังสือ และ 3) ข้อมูล สื่อออนไลน์ที่มีการอ้างอิงถึงบทสวดรัตนสูตรและการทำน้ำมนต์ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจาก ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทสวดรัตนสูตร ความเชื่อเกี่ยวกับพุทธมนต์ที่เกิดขึ้นจากบทรัตนสูตรและการทำ น้ำมนต์ โดยใช้บทสวดรัตนสูตรตามแนวทางของมหาเถรสมาคมที่ประกาศไว้เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2563 สรุป และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทพระพุทธรูปอันเกิดจากบทสวดรัตนสูตร ต่อการทำน้ำมนต์ในช่วงไวรัสโควิด - 19 ปรากฏ 3 บทบาทคือ 1) ทำให้เกิดความศรัทธา 2) ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ต่อการเผชิญกับสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 3) ทำให้เกิดการเน้นย้ำความสำคัญของพระพุทธรูปในสังคมไทย ในช่วงเกิดภาวะวิกฤติ ซึ่งบทสวดรัตนสูตรและน้ำมนต์จากบทสวดรัตนสูตรมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน

คำสำคัญ: น้ำมนต์, พุทธมนต์, บทสวดรัตนสูตร, โควิด - 19

Abstract

This research article aims to study the roles of Buddhist mantras in making holy water by chanting the Ratana Sutta during the outbreak of the COVID - 19 virus disease. Using the concept of Functionalism. Used to study folklore information regarding roles and responsibilities in society. The researcher therefore used it to analyze the role of Buddhist mantras resulting from the chanting of the Rattana Sutta to make holy water during COVID - 19. During the chanting of the Rattana Sutta, holy water will be made. Content scope to study and collect information

from 1) primary documents include: the Tripitaka edition of Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2) secondary documents include: research, articles, books and 3) online media information that contains references to chanting the Rattana Sutta and making holy water. This research is a qualitative study that relies on data from relevant documents related to the Ratana Sutta, the beliefs of Buddhist mantra by Ratana Sutta chant, and the practice of the holy water using Ratana Sutta chant according to the guidelines of the Sangha Supreme Council published on March 25, 2020. The research findings, analyzed through content analysis, reveal that the roles of Buddhist mantra derived from the recitation of Ratana Sutta during COVID - 19 are characterized by three important roles that are 1) cause faith 2) encouraging human confidence, and 3) emphasizing the significance of Buddhism in Thai society during a crisis. Ratana Sutta Chanting and Ratana Sutta holy water plays an effective role to support human spirits especially in the times of crisis. Interestingly, they are also applied to deal with the emergence of COVID - 19 pandemic in Thai society.

Keyword: Holy Water, Buddhist Mantra, Rattana Sutta Chant, COVID - 19

บทนำ

สถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโควิด - 19 ในประเทศไทย ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก ทั้งด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพจิต เพราะจากข้อมูลที่ทำการศึกษาวิจัยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีวิกฤติการณ์ระบาดรุนแรงของไวรัสโควิด - 19 นั้น แนวทางการป้องกันและรักษายังไม่ได้ชัดเจนเพียงพอกับการตอบรับสถานการณ์ แม้ว่าจะมีแนวทางการป้องกันและแนวทางการรักษา แต่ก็ยังไม่มีข้อมูลจากหน่วยงานใดที่ยืนยันถึงการกำจัดเชื้อไวรัสโควิดได้อย่างเด็ดขาด ยังอยู่ในสถานการณ์ของการเฝ้าระวัง ป้องกัน และรักษาตามอาการของโรค ทำให้หลาย ๆ ภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนได้พยายามหาหนทางป้องกัน รับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม มีการเสนอแนวทางการใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งมีปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ คือบางส่วนของคนในสังคมได้หาที่พึ่งพิงจากสถานการณ์โรคไวรัสโควิด - 19 ด้วยการสวดมนต์และการทำน้ำมนต์จากบทสวดรัตนสูตร ซึ่งเป็นบทสวดหนึ่งในพุทธมนต์เจ็ดตำนาน และเป็นหนึ่งในบทสวดที่ใช้ทำน้ำมนต์ ซึ่งอีกนัยหนึ่งจะเรียกว่าเป็นการสวดพระปริตร ทั้งนี้ น้ำพุทธมนต์หรือน้ำมนต์ คือ น้ำที่ผ่านพิธีการปลุกเสกมาแล้วหรือผ่านการสวด เช่น การสวดรัตนปริตรของพระภิกษุ เป็นการนำน้ำมาผ่านพิธีมงคลต่าง ๆ ซึ่งสืบเนื่องมาจากความเชื่อในสมัยพุทธกาลที่มีเหตุการณ์เกิดทุกข์ภัยในกลุ่มเจ้าลิจฉวีที่เมืองเวสาลี การประกอบพิธีน้ำมนต์ซึ่งต้องเตรียมสถานที่ น้ำมนต์ ภาชนะขันใส่น้ำมนต์ ด้ายสายสิญจน์ อาสนะสำหรับพระสงฆ์ที่มาเจริญพุทธมนต์ เทียนไข และหญ้าคา หรือไม้มะยม ในการใช้ประพรมน้ำมนต์ (สุชาติ บุษย์ชฎานนท์, 2561) การทำน้ำมนต์ที่ได้นั้นเป็นผลมาจากการประกอบพิธีกรรมการสวดมนต์ ทั้งนี้การสวดมนต์ในพระพุทธศาสนามีมาตั้งแต่ครั้งสมัยพุทธกาลแล้ว และยังคงสอดคล้องกับสมัยพุทธกาลที่มีการระบาดของโรค องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้สวดมนต์บทรัตนสูตร เพื่อขจัดปัดเป่าโรคร้ายและอุปัทวันตรายทั้งมวลให้ประชาชนปลอดภัยจากโรคระบาด ซึ่งเป็นบทสวดหนึ่งในพุทธมนต์เจ็ดตำนาน และเป็นหนึ่งในบทสวดที่ใช้ทำน้ำมนต์ และจะเรียกว่าเป็นการสวดพระปริตร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า ปริตร แปลว่า ความต้านทาน เครื่องป้องกัน พระพุทธมนต์ในเจ็ดตำนานที่เรียกว่า สัตปริตร และสิบสองตำนาน ที่เรียกว่า ทวาทศปริตร ตำนานหนึ่งเรียกว่า ปริตรหนึ่ง เป็นวิเสสนะ แปลว่า น้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ปริตตะ คำนี้ปรากฏครั้งแรกในคัมภีร์จุลวัตต์ วินัยปิฎก ซึ่งมีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับชั้นปริตต์ ที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุสวดสาธยายชั้นปริตต์นี้ เพื่อให้เป็นเสมือนผู้ดูแล ปกป้องและ

คุ้มครองแก่ตนเอง และสวดสำหรับคณะสงฆ์โดยรวมด้วย (ลิขิต ลิขิตานนท์, 2534) พระปริตรธรรม คือมนต์ที่เป็นเครื่องคุ้มครองรักษาเพื่อให้แคล้วคลาด ไม่ให้เกิดอันตราย แต่เดิมนั้นมีการนำมาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก โบราณจารย์ ทั้งนี้การสวดมนต์ในสังคมไทยนั้นภายหลังจากที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาเถรวาทตามคติของลังกาวงศ์ สังคมไทยกับความเชื่อเรื่องการสวดมนต์นั้นยังปรากฏสืบทอดต่อเนื่องเรื่อยมา พระครูโสภาธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม) อธิบายถึงความเชื่อต่อการสวดมนต์ว่าการสวดมนต์เป็นการรักษาคำสอน (मुखปาฐะ) เชื่อว่าการสวดมนต์ทำให้ได้บุญมีสุคติเป็นที่หวัง เชื่อว่าการสวดมนต์สามารถคุ้มครองตนเองให้ปลอดภัยได้ เชื่อว่าการสวดมนต์สามารถแก้ไขปัญหาสังคม เช่น โรคระบาด เชื่อว่าการสวดมนต์ทำให้มีลาภสักการะได้ เพราะการนำบทสวดมนต์มาใช้เพื่อทำน้มนต์เช่น จากการศึกษาทุกภิกขัยที่เมืองเวสาลีในครั้งพุทธกาลที่ใช้น้มนต์ในการปิดเป่าโรคระบาดภัยพิบัติร้ายแรงด้วยบทรัตนสูตร ซึ่งเป็นบทหนึ่งในบทสวดพระปริตร โดยทั้งนี้บทสวดมนต์พระปริตรเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศลังการาว พ.ศ. 500 ด้วยชาวลังกาที่นับถือพระพุทธศาสนาในขณะนั้น ประสงค์ให้พระสงฆ์ได้ช่วยเหลือตนให้เกิดความเป็นสิริมงคล และป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยการสวดมนต์ ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินประเทศลังกาก็ได้รับคำสั่งให้คณะสงฆ์มีการปรับปรุงพระสูตรและคาถาที่ใช้สวดพระปริตรขึ้นใหม่ เพื่อใช้สำหรับงานในพระราชพิธีหลวง โดยเพิ่มพระสูตรและคาถาให้มากขึ้น และเรียกว่า ราชปริตร ที่แปลว่า มนต์คุ้มครองพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาประชาชนต่างก็นิยมให้มีการสวดพระปริตรในพิธีของตนบ้าง จนเป็นประเพณีสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน และเมื่อพระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลการสวดมาจากลังกาด้วย (พระครูโสภาธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม), 2559) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อหาคำอธิบายว่าบทสวดรัตนสูตรต่อการทำน้มนต์นั้นมีบทบาทสำคัญอย่างไรในขณะที่เกิดสถานการณ์ของโรคไวรัสโควิด - 19 พุทธศาสนิกชนได้นำหลักคิด คำสอน บทสวดมนต์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความชัดเจนในแนวทางของการหาคำอธิบาย ให้กับข้อค้นข้อใจที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างไรบ้าง และจากการวิจัยด้านเอกสารผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธมนต์หรือบทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา ที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย จะมีการเลือกนำเสนอเนื้อหาพุทธมนต์หรือบทสวดมาศึกษาวิจัยเน้นเฉพาะเป็นบท ๆ ไป เช่น โภชณังคปริตต์ ชันธปริตต์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบทสวดรัตนสูตรและการทำน้มนต์ในช่วงไวรัสโควิด - 19 พบว่าปรากฏการณ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันของพุทธศาสนิกชนต่อสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 คือการสวดมนต์บทรัตนสูตร และการใช้น้มนต์ที่ได้จากบทสวดรัตนสูตรซึ่งเป็นบทสวดมนต์ที่พระมหาเถรสมาคมกำหนดให้มีการสวดขึ้นดังมีปรากฏในรายละเอียด

โดยข้อมูลจากมติที่ 158/2563 เรื่อง การเจริญพระพุทธมนต์บทรัตนสูตร ในการประชุมของ มหาเถรสมาคม ครั้งที่ 8/2563 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2563 เลขานุการ มหาเถรสมาคมเสนอว่า เนื่องจากองค์การอนามัยโลกได้รายงานการแพร่ระบาดของโรคติดต่อจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus that was discovered in 2019) และมีการพบผู้ป่วยด้วยเชื้อไวรัสดังกล่าวในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย ประกอบกับองค์การอนามัยโลกได้ประกาศการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) เพื่อให้รัฐบาลทั่วโลกเพิ่มมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดสมัยพุทธกาล การระบาดของโรคก็เคยปรากฏ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงให้สวดมนต์บทรัตนสูตร เพื่อขจัดปิดเป่าโรคภัยและอุปัทวันตรายทั้งมวลให้ประชาชนปลอดภัยจากโรคระบาด ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID - 19 ได้ขยายไปในวงกว้าง สร้างความตื่นตระหนกต่อประชาชน ดังนั้น เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อประเทศ ประชาชนมีขวัญกำลังใจ มีสติในการใช้ชีวิตประจำวันให้ปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID - 19 จึงเห็นควรให้วัดทั่วราชอาณาจักร และวัดไทยในต่างประเทศ อัญเชิญบทรัตนสูตร มาเจริญพระพุทธมนต์ โดยดำเนินการ ดังนี้ 1.กำหนดดำเนินการในวันที่ 25 มีนาคม 2563 เวลา 16.00 น.เป็น

ต้นไป (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้จากสถานการณ์ไวรัสโคโรนา - 19 ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลสื่อออนไลน์ได้ปรากฏถึง

ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำมนต์ซึ่งรูปแบบการใช้น้ำมนต์จากบทสวดรัตนสูตรในหลากหลายปรากฏการณ์ เช่น ข้อมูลจาก MGR online หรือผู้จัดการออนไลน์ เผยแพร่เมื่อ 11 เมษายน พ.ศ. 2563 ได้พาดหัวข่าวว่า “เจ้าคณะจังหวัดเสกน้ำมนต์พ่นไล่เชื้อร้ายโควิด - 19 พันเมืองมหาสารคาม มีรายละเอียดเกี่ยวกับความร่วมมือร่วมใจกันของผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามซึ่งเป็นประธานฝ่ายฆราวาส และมีพระเทพสิทธิธำมรงค์เจ้าคณะจังหวัดมหาสารคาม เจ้าอาวาสวัดมหาชัย พระอารามหลวงเป็นประธานฝ่ายสงฆ์ พร้อมด้วยพระสงฆ์ในจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกันประกอบพิธีสวดทำน้ำมนต์ เพื่อนำไปฉีดพ่นสี่มุมเมือง สร้างขวัญและกำลังใจให้กับชาวจังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้แล้วในรายงานข่าวยังกล่าวถึงความร่วมมือของพระครูภาวนาชยานุสิฐ วัดพุทธวนาราม(วัดป่าวังน้ำเย็น) ต.แก้ง อ.เมือง จ.มหาสารคาม พร้อมคณะสงฆ์วัดป่าวังน้ำเย็น 9 รูป ที่เข้าร่วมประกอบพิธีสวดทำน้ำพระพุทธมนต์ก่อนจะนำขันน้ำมนต์ที่ปลุกเสก ไปฉีดพ่นทั้งสี่มุมเมืองในพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามอีกด้วย” (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) นอกจากนี้ข้อมูลไทยโพสต์ เผยแพร่เมื่อ 28 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้พาดหัวข่าวถึง เหตุการณ์การใช้น้ำมนต์ไล่โควิด โดยทีมจิตอาสาจันทบุรีมีการนำน้ำมนต์ผสมกับยาฆ่าเชื้อให้พระฉีดพ่นในงานทำบุญ 100 วัน ให้แก่ผู้เสียชีวิตในพื้นที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ทางเจ้าภาพได้มีการนิมนต์พระมาสวดมนต์ที่บ้าน หลังจากนั้นพระสงฆ์ได้พรมน้ำมนต์ นอกจากนี้ยังได้นำน้ำมนต์มาผสมกับน้ำยาฆ่าเชื้อ พร้อมกับนิมนต์เจ้าอาวาสวัดซึ่งบนประพรมน้ำมนต์โดยใช้เครื่องพ่นยาฆ่าเชื้อให้กับญาติโยมผู้มาร่วมงานทั้งภายในบ้านและรอบบริเวณบ้าน เป็นการฉีดยาฆ่าเชื้อป้องกันไวรัสโคโรนา - 19 ไปพร้อมกัน (ไทยโพสต์ออนไลน์, 2563) จากสถานการณ์โควิดที่ทำให้มีปรากฏการณ์เกี่ยวกับบทสวดรัตนสูตรต่อการทำน้ำมนต์ และวิธีการใช้น้ำมนต์เพื่อป้องกันไวรัสโคโรนา - 19 นี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของบทสวดรัตนสูตรและการทำน้ำมนต์เพื่อป้องกันโรคไวรัสโคโรนา - 19 ซึ่งเป็นแนวทางในการคลี่คลายให้ผู้คนในสังคมให้มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นรูปแบบวิธีการอย่างหนึ่งในการสร้างสติให้กับผู้คนได้เกิดปัญญา ยอมรับและหาทางป้องกันตนเอง ครอบครัว ผู้คนในสังคมในทิศทางร่วมกัน ทั้งจากหลักพุทธธรรมและการใช้วิธีการแนวทางพิธีกรรมร่วมกัน เพื่อหวังผลให้ถึงสติของผู้คนในสังคม เพื่อปกป้องดูแลตนเอง ไม่หลงไปกับสภาวะความตื่นกลัว แต่ทำให้เกิดความตื่นรู้ เท่าทัน เตรียมการรับมือ ทั้งการคัดกรองข่าวสาร ติดตาม และลงมือปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองอย่างเป็นรูปธรรม จากบทความ การปรับตัวและการร่วมมือกัน ในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา - 19 ตามแนวพุทธศาสน์ กล่าวถึงการปรับตัวและการร่วมมือกันในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา - 19 โดยการนำหลักพระสัทธรรม 3 ประการ มาประยุกต์ใช้ใน 4 ขั้นตอน คือ 1.ขั้นเตรียมรับ คือ การยอมรับความจริงอย่างมีสติว่าโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นกับสัตว์โลกและเตรียมพร้อมเผชิญกับโรคภัยอย่างรู้เท่าทัน 2.ขั้นเตรียมการ คือ การดำเนินชีวิตด้วยความรอบคอบ รู้จักคัดกรองข่าวสารที่ถูกต้องเป็นจริงเพื่อใช้เป็นแนวทางป้องกันตัว 3.ขั้นปฏิบัติ คือ การอยู่ร่วมกันด้วยความดี เป็นคนที่รู้จักเหตุผลตัวเอง คำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยเป็นที่ตั้ง และ 4.ขั้นรับผลของการปฏิบัติ คือ ประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น และสังคมที่เกิดจากการเตรียมรับอย่างมีสติ การเตรียมภูมิคุ้มกันให้แก่ตัวเองและการสร้างพลังแห่งความร่วมมือกันที่จะช่วยให้อนุชนชาติผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ไปด้วยกันอย่างปลอดภัย (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2563) จากมติเถรสมาคมครั้งที่ พิเศษ 4/2564 สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม เรื่องการเจริญพระพุทธมนต์บทรัตนสูตร เป็นหนังสือด่วนที่สุด ที่ พศ 0006/3480 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2564 แจ้งให้วัดทั่วประเทศและวัดไทยในต่างประเทศ อัญเชิญบทรัตนสูตรมาเจริญพระพุทธมนต์ โดยให้วัดทั่วประเทศประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์โดยพร้อมเพรียงกันในวันที่ 11 พฤษภาคม 2564 เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ประชาชน และความเป็นสิริมงคลต่อประเทศ ซึ่งในมติมหาเถรสมาคมฉบับนี้ได้กล่าวถึงผลกระทบอันเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ว่าส่งผลกระทบต่อคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทั้งทางด้านจิตใจและความเป็นอยู่ ซึ่งในเนื้อความเอกสารฉบับนี้มีการกล่าวถึง สมัยพุทธกาลที่มีการระบาดของโรค ที่ครั้งนั้นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง

ให้สวดมนต์บทรัตนสูตร เพื่อขจัดปัดเป่าโรคร้ายและอุปัทวันตรายทั้งหมดให้ประชาชนปลอดภัยจากโรคระบาด ลดความตื่นตระหนกของประชาชนทุกเพศทุกวัน ผู้วิจัยจึงสนใจในรายละเอียดของบทสวดรัตนสูตรและการทำน้มนต์ เพื่อให้มีคำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบทสวดรัตนสูตรและการทำน้มนต์ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคมจากสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 ได้อย่างไรบ้าง และศึกษาวิจัยเพื่อให้มีคำอธิบายเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของบทสวดรัตนสูตรต่อการทำน้มนต์ที่ใช้ในการป้องกันไวรัสโควิด - 19

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาทางคติชนถึงบทบาทหน้าที่ ที่มุ่งเน้นคำอธิบายถึงปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (Text) กับบริบททางสังคมของคติชน (Social context of folklore) ว่ามีบทบาทอย่างไรในสังคมไทย ซึ่งเป็นข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม และจากหัวข้อการวิจัยเรื่อง บทสวดรัตนสูตรที่มีต่อการทำน้มนต์ เป็นการศึกษา หากคำอธิบาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่าบทสวดรัตนสูตรสะท้อนถึงความเชื่อ พิธีกรรม บทบาทหน้าที่ อย่างไร ซึ่งการศึกษาบทบาทหน้าที่ตามแนวทางการศึกษาคติชนวิทยานั้นมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) บทบาทคติชนในการอธิบายกำเนิดและอัตลักษณ์ของกลุ่มชนและพิธีกรรม 2) บทบาทของคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม และ 3) บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม (ศิริพร ณ ถกลาง, 2557) จากกรอบแนวคิดทฤษฎีผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบทบาทของบทสวดรัตนสูตรที่มีต่อการทำน้มนต์จากสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 เพื่อให้ได้คำอธิบายถึงคุณค่าของบทสวดรัตนสูตรและการทำน้มนต์ในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคมขณะที่เกิดสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้านเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาประวัติ ความเชื่อ พิธีกรรมการสวดพระรัตนสูตรที่มีต่อการทำน้มนต์ ซึ่งทั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลทางเอกสารเป็นหลักซึ่งเป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary source) และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยผู้วิจัยมีขอบเขตด้านเวลาระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ.2565 - เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์โควิดระบาดรุนแรงและหลังสถานการณ์โควิดระบาดรุนแรง ขอบเขตด้านเนื้อหาจึงแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยศึกษาข้อมูลเอกสารการสวดพระปริตรจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา งานวิจัย บทความ หนังสือ ตำรา เอกสาร ข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของวัตถุประสงค์ 4) สรุปผลการวิจัย 5) เสนอผลการวิจัยโดยวิธี พรรณณาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

บทบาทของพุทธมนต์ที่เกิดขึ้นในบทรัตนสูตรต่อการทำน้มนต์ พบว่าบทบาทของพุทธมนต์ที่ปรากฏในบทรัตนสูตร 3 บทบาท คือ 1) บทบาทในการทำให้เกิดความศรัทธา 2) บทบาทในการทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการเผชิญกับสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 และ 3) บทบาทในการเน้นย้ำความสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยในช่วงเกิดภาวะวิกฤติ โดยทั้งนี้จากมติมหาเถรสมาคมเรื่องการเจริญพระพุทธมนต์บทรัตนสูตร เป็นหนังสือด่วนที่สุด ที่ พศ 0006/3480 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม 2564 เป็นการแจ้งให้วัดทั่วราชอาณาจักร และวัดไทยในต่างประเทศ อัญเชิญบทรัตนสูตรมาเจริญพระพุทธมนต์ โดยให้วัดทั่วประเทศประกอบพิธีเจริญพระพุทธมนต์ กำหนดเจริญพระพุทธมนต์ขึ้นในวันที่ 11 พฤษภาคม 2564 เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป และหลังจากวันที่ 11

พฤษภาคม 2564 ให้วัดทุกวัดทั่วประเทศ สวดบทรัตนสูตรหลังจากทำวัตรเย็นทุกวัน จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย อีกทั้งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดพิมพ์หนังสือบทรัตนสูตร ตามที่มหาเถรสมาคมกำหนดจำนวน 10,000 เล่ม (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) รายละเอียดของบทสวดผู้วิจัยได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้ามนต์ที่ปรากฏในบทรัตนสูตรมีดังนี้

1. บทบาทในการทำให้เกิดความศรัทธาสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ประการแรกในการอธิบายถึงพิธีกรรมในการสวดมนต์ที่มีรูปแบบขั้นตอนในการเริ่มสวดจนถึงการสวดจบของบทรัตนสูตรและการทำน้ามนต์ มีคุณค่าทั้งผู้ประกอบพิธีและผู้ร่วมพิธี เสริมสร้างศรัทธาที่มีต่ออำนาจพระรัตนตรัย การให้ผลแห่งความเป็นสิริมงคลจากอานิสงส์ของการสวดบทรัตนสูตร เช่น บทสวดรัตนสูตรในส่วนแรก

ยานีระ ภูตานิ สะมาคะตานิ ภูมมานิ วา ยานิวะ อันตะลิกเข

เหล่าภูตทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ ณ ภาคพื้นก็ดี ทั้งที่อยู่ในอากาศก็ดี ที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ สถานที่นี้ก็ดี

สัพเพ วะ ภูตา สุมะนา ภาวันตุ

ขอหมู่ภูตทั้งปวงนั้น จงเป็นผู้มีใจดีเถิด

อะโถปิ สักกัจจะ สุณันตุ ภาสิตัง

และเชิญฟังคำสวดดีพระรัตนตรัย อันข้าพเจ้ากล่าว โดยเคารพเถิด

ตัสมา हि ภูตา นิสาเมถะ สัพเพ

ดูก่อนภูตทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล ท่านทั้งหลายทั้งปวงจงฟังข้าพเจ้า

เมตตัง กะโรถะ มานุสสิยา ปะชายะ

ขอท่านทั้งหลาย จงกระทำเมตตาจิต ในประชาชนชาวมนุษย์เถิด

ทิวา จะ รัตโต จะ หารันติ เย พะลิง

ซึ่งเขาทั้งหลาย ทำเทวตาทลืออยู่ ทั้งกลางวันกลางคืน

ตัสมา हि เน รักขะถะ อัปะมะตตา ฯ

เพราะเหตุนี้แล ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้ไม่ประมาท ช่วยคุ้มครองรักษาเขาเหล่านั้นด้วยเถิด (วัด

จันทาราม (ท่าซุง), 2565)

เป็นการประกาศให้เหล่าภูตคุ้มครองรักษาพวกมนุษย์ที่ได้มีการทำบุญตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งในบทรัตนสูตรจะมีคำว่า “พลีกรรม” คือ การทำบุญตามหลักพุทธศาสนานั้นเอง ในทางพระพุทธศาสนา ได้แบ่งประเภทของบุญที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุไว้ 10 อย่าง (พระมหาโกมล กมล และคณะ, 2561) ผู้วิจัยวิเคราะห์จากบทสวดรัตนสูตรในบทบาทการทำให้เกิดความศรัทธา ซึ่งความศรัทธาเกิดจากบุญกิริยา อานิสงส์แห่งบุญนี้ จะเป็นเกราะป้องกันภัยจากสถานการณ์ วิกฤติ ทุกภิกขภัย ซึ่งผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้ามนต์ที่ปรากฏเป็นความศรัทธานี้ เกิดจากกิจกรรมทางพุทธศาสนา ที่ได้ร่วมกันประพฤติปฏิบัติในรูปแบบพิธีกรรมการสวดมนต์อย่างพร้อมเพรียงกัน

2. บทบาทในการทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการเผชิญกับสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 เช่น การดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีสติ ไม่หวาดระแวงจนเกินเหตุ และใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างไม่ประมาทด้วยการป้องกันตนเองจากโรคภัยสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ประการที่ 2 บทบาทของคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบทางสังคม เพื่อรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคมให้เกิดความพร้อม ความเชื่อมั่นต่อการเผชิญกับสถานการณ์ภัยจากไวรัสโควิด - 19 เช่น บทรัตนสูตรส่วนที่สอง

ยังกัญจิ วิตตัง อีระ วา หุริง วา

ทรัพย์อย่างใดอย่างหนึ่งในโลกนี้ หรือในโลกอื่น

สัคเคสุ วา ยัง ระตะนัง ปะณัตถัง

หรือรัตนอันไดอันสูงค่า ในสรวงสวรรค์

นะ โน สะมัง อัจฉริย ตะถาคะเตนะ

ทรัพย์หรือรัตนนั้น ๆ ที่จะเสมอด้วยพระตถาคตเจ้า ไม่มีเลย

อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง

ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระพุทเจ้า

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ๆ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ จงบังเกิดมีเกิด

ชะยัง วิราคัง อะมะตัง ปะณีตัง, ยะทัชชะคา สักยะมุนี สะมาหิโต

พระศากยมุนีเจ้า ทรงมีพระทศทัยดำรงมั่น ได้บรรลุธรรมอันใด เป็นที่สิ้นกิเลส เป็นที่สิ้นราคะ เป็นนอมตะ อย่างแท้จริง

นะ เตะนะ ธัมเมนะ สะมัตถิ กิญจิ

สิ่งใด ๆ ที่เสมอด้วยพระธรรมนั้น ย่อมไม่มี

อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง

ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระธรรม

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ๆ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ จงบังเกิดมีเกิด

ยัมพุททะเสฏฐโฐ ปะริวัณณะยิ สุจิง

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุดทรงสรรเสริญสมาธิว่าเป็นธรรมอันสะอาด

สมาธิมานันตะริกัญญะมาหุ

บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวว่าสมาธิเป็นคุณธรรมอันให้ผลโดยลำดับสม่าเสมอ

สะมาธินา เตะนะ สะโม นะ วิชชะติ

คุณธรรมอื่น ที่เสมอด้วยสมาธินั้น ย่อมไม่มี

อิทัมปิ ธัมเม ระตะนัง ปะณีตัง

ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระธรรม

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ๆ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ จงบังเกิดมีเกิด

เย ปุคคะลา อัญญะ สะตัง ปะสัถา

บุคคลเหล่าใด นับเรียงองค์ได้เป็น ๘

จัตตารี เอตานิ ยุกาณิ โหนติ

นับเป็นคู่ได้ ๔ คู่ อันสัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญแล้ว

เต ทักขิณียา สุคะตัสสะ สาวะกา

บุคคลเหล่านั้น เป็นสาวกของพระสุคตเจ้า เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน

เอเตสุ ทินนานิ มะหัพพะลานิ

ทานทั้งหลาย ที่บุคคลถวายในท่านเหล่านั้น ย่อมมีผลเป็นอันมาก

อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง

ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระสงฆ์

เอเตนะ สัจเจนะ สุวัตถิ โทตุ ๆ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ จงบังเกิดมีเถิด

เย สุปะยุตตา มะนะสา ทัพเพนะ นิกกามิโน โคตะมะสาสะนัมมิ

บุคคลทั้งหลายเหล่าใด ประกอบความเพียรอย่างดี ดำเนินไปในศาสนาของพระโคตมเจ้าด้วยใจ
อันมั่นคง

เต ปัตติปัตตา อะมะตัง วิคฺคยะ

บุคคลทั้งหลายเหล่านั้น หน่วงเอาพระนิพพานเป็นอารมณ์ได้บรรลुकุณอันควรบรรลुकุ คือพระ
อรหัตผลแล้ว (วัดจันทาราม (ท่าซุง), 2565)

ส่วนที่สองคือการบรรยายเกี่ยวกับคุณพระรัตนตรัย คุณของพระสงฆ์หรือพระอริยเจ้าที่มีศีล มีใจมั่นคง ไม่มีกามกิเลส ถือเป็นสัจจะอันยิ่งใหญ่ ยังผลซึ่งความสวัสดิมีชัยแก่ผู้ประกาศหรือสาธยายคุณ จากส่วนที่สองนี้มีลักษณะเป็นคำบรรยายที่กล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัย ว่าเป็นรัตนอันประเสริฐสุด เป็นการย้ำถึงสิ่งที่ปรากฏคือรัตนะ ซึ่งมีทั้งพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ จากประโยคในบทสวด “อิทัมปิ พุทธะ ระตะนัง ปะณีตัง แปลว่า ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระพุทเจ้า” “อิทัมปิ ัมเม ระตะนัง ปะณีตัง แปลว่า ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระธรรม” และ “อิทัมปิ สังฆะ ระตะนัง ปะณีตัง แปลว่า ข้อนี้ จัดเป็นรัตนคุณอันสูงส่ง ในพระสงฆ์” จากประโยคในบทสวดรัตนสูตรนี้เป็นการย้ำให้เห็นถึงบทบาทในการทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อพุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ ซึ่งเป็นรัตนอันประเสริฐสุดนี้ เพื่อให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 จากสถานการณ์ทางสังคม ไม่ต้องหวาดหวั่นกับสิ่งที่จะต้องเผชิญ และในบทสวดยังได้บรรยายคุณของพระสงฆ์หรือพระอริยเจ้า ว่าเป็นผู้ประกอบด้วยศีลเป็นอันดี มีใจมั่นคง ไม่มีกามกิเลส เป็นผู้ไม่มีความห่วงใย ไม่มีความหวั่นไหวด้วยโลกธรรม และมีพระนิพพานอันเป็นอมตะเป็นที่สุด ด้วยคุณของพระสงฆ์ดังที่พระคาถาพรรณนามานี้ถือเป็นสัจจะอันยิ่งใหญ่ ยังซึ่งความสวัสดิมีชัยแก่ผู้ประกาศหรือสาธยายคุณของท่าน (พระมหาปริญญา วรญาโน, 2564)

3. บทบาทในการเน้นย้ำความสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทยในช่วงเกิดภาวะวิกฤติจากบทรัตนสูตรส่วนที่สามสอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ประการที่ 3 บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคลอันเกิดจากกฎเกณฑ์ทางสังคม ด้วยการสวดบทรัตนสูตรซึ่งมีเนื้อหาและความหมายของบทสวดในเรื่องของความเป็นมงคล ความเจริญในการดำเนินชีวิต การคุ้มครอง การป้องกันให้เกิดความสวัสดิ และความรุ่งเรืองแห่งศีลธรรม เพื่อคลี่คลายความเศร้าหมองให้เกิดเป็นสมานในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤติทางสังคมร่วมกัน เช่นบทรัตนสูตรส่วนที่สาม

ยานิระ ภูตานิ สะมาคะตานิ ภูมมานิ วา ยานิวะ อันตะลิกเข

เหล่าภูตทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ ณ ภาคพื้นก็ดี ทั้งที่อยู่ในอากาศก็ดี ที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ สถานที่นี้ก็ดี
ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง พุทัง นมะสสามะ สุวัตถิ โหตุ ๑

เราทั้งหลายจงนมัสการพระพุทเจ้าผู้มาแล้ว อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้ว ขอความสุขสวัสดิจึงมีเถิด

ยานิระ ภูตานิ สะมาคะตานิ ภูมมานิ วา ยานิวะ อันตะลิกเข

เหล่าภูตทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ ณ ภาคพื้นก็ดี ทั้งที่อยู่ในอากาศก็ดี ที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ สถานที่นี้ก็ดี
ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง ัมมัง นมะสสามะ สุวัตถิ โหตุ ๑

เราทั้งหลายจงนมัสการพระธรรมอันมาแล้ว อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้ว ขอความสุขสวัสดิจึงมีเถิด

ยานิระ ภูตานิ สะมาคะตานิ ภูมมานิ วา ยานิวะ อันตะลิกเข

เหล่าภูตทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ ณ ภาคพื้นก็ดี ทั้งที่อยู่ในอากาศก็ดี ที่มาชุมนุมกันอยู่ ณ สถานที่นี้ก็ดี
ตะถาคะตัง เทวะมะนุสสะปุชิตัง สังฆัง นมะสสามะ สุวัตถิ โหตุ ๑

เราทั้งหลายจงนมัสการพระสงฆ์ผู้มาแล้ว อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้ว ขอความสุขสวัสดิ์จึงมีเกิด (วัดจันทาราม (ท่าซุง), 2565)

ส่วนที่สามจากบทสวดรัตนสูตรเป็นการประกาศให้ภูตทั้งหลายจงนมัสการพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และอำนวยการให้สรรพสัตว์เหล่านี้มีความสุขสวัสดิ์โดยเหตุที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศพระสูตรนี้ เพื่อขจัดปัดเป่าภัยความ อุดอยาก ภัยจากโรคระบาด และภัยจากอมนุษย์เบียดเบียน ชาวพุทธจึงถือเป็นธรรมเนียมสวดพระสูตรนี้เพื่อขจัดโรคร้ายเช่นโรคห่า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อว่าการสวดรัตนสูตรหรือรัตนปริตรจะทำให้ได้รับความสวัสดิ์ และพ้นจากอุปสรรคอันตรายทั้งหลาย (พระมหาปริณญา วรญาณ, 2564) ผู้วิจัยพบว่า มีบทบาทในการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของพระพุทธรูป ศาสนา ด้วยพุทธรูปคนจะมีความเชื่อในพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งด้วยพระรัตนตรัยเป็นมงคลสูงสุด เป็นความเชื่อในคุณพระพุทธรูปที่พระพุทธรูปองค์ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เองมหาคิลเลสาสวะทั้งปวง คุณพระธรรมที่น่าหลักธรรมคำสั่งสอนมาใช้แก้ปัญหา และคุณพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติดีชอบแล้วตามหลักคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การระลึกถึงพุทธรูป ธรรมคุณ และสังฆคุณ ในการประกอบพิธีทำน้ำพุทธรูป จึงมีเรื่องของความเชื่อในอานุภาพการสวดรัตนสูตร จากการเชิญชวนให้มีการสวดและเข้าร่วมพิธีที่เกี่ยวข้องกับการสวด ซึ่งเป็นเนื้อหาของอานุภาพ เช่น การบำบัดทุกข์โศกโรคภัยและความเดือดร้อนกระวนกระวายใจ, ขจัดภัยอันตราย ลางชั่วร้าย ฝันร้าย, ปัดเป่าเสียดัจฉริยโร อุกาฬ บำบัดเคราะห์ภัยต่าง ๆ , ป้องกันโจรภัย อัคคีภัย อสรพิษ สัตว์ร้าย ภูตผี ยักษ์ คนธรรพ์, คุ่มครองรักษาให้ปราศอุปัทวเหตุอันตราย โรคพยาธิ จากข้อมูลการกล่าวถึงบทสวดรัตนสูตรที่อยู่ในหมวดของพระปริตรในสื่อออนไลน์ หรือจากการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการสวดบทรัตนสูตร เป็นการเน้นย้ำถึงความสำคัญของพระพุทธรูป และพระพุทธรูปมีความสำคัญกับสังคมในด้านการสร้างแนวทางการร่วมกัน สร้างมาตรการร่วมกัน บำบัดจิตใจ เยียวยาพุทธศาสนิกชนให้มีวิถีร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาของสังคมจากสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา 19 และเกิดเป็นวิถีแบบใหม่ของสังคมในการอยู่ร่วมกัน เช่น มาตรการการใช้พื้นที่สาธารณะของคนในสังคมขณะที่ทำกิจกรรมในฐานะพุทธศาสนิกชน ผู้วิจัยพบว่า การสวดบทรัตนสูตรยังเป็นการส่งเสริมในเรื่อง การสืบทอดพระพุทธรูป ซึ่งศาสนามีส่วนช่วยเหลือลดหลอมคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์เป็นเบื้องต้น เมื่อมีการอยู่ร่วมกันทางสังคม การสื่อสารหรือคำอธิบายต่าง ๆ ผ่านทางบทสวด เป็นการถ่ายทอดพระพุทธรูปศาสนาในวงกว้างให้กับคนในสังคม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ เกิดคำอธิบายถึงบทบาทของการสวดบทรัตนสูตรต่อการทำนุมนต์จากสถานการณ์ไวรัสโคโรนา - 19 ทำให้ทราบถึง 1) บทบาทที่ทำให้เกิดความศรัทธา อันเกิดจากบุญกิริยาอันสูงส่งแห่งบุญนี้ จะเป็นเกราะป้องกันภัยจากสถานการณ์ เป็นผลทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งกิจกรรมทางพุทธศาสนา ที่ได้ร่วมกันประพฤติปฏิบัติในรูปแบบพิธีกรรมการสวดมนต์อย่างพร้อมเพรียงกันเป็นพลังศรัทธาที่จะตั้งมั่น ประพฤติปฏิบัติและครองสติในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประทีป สณฺญโม(พรมสิทธิ และโสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ที่ศึกษาการบำบัดโรคด้วยการเจริญพระพุทธรูปมนต์ในเชิงพัฒนาการพบว่าการสวดมนต์ได้รับประโยชน์ในการสร้างพลังแห่งศรัทธา ความเชื่อมั่นเลื่อมใสในพระคุณของพระรัตนตรัย (พระมหาประทีป สณฺญโม(พรมสิทธิ) และโสวิทย์ บำรุงภักดิ์, 2560) 2) บทบาททำให้เกิดความเชื่อมั่น ซึ่งแสดงผลให้เห็นจากการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีสติในแต่ละวันอย่างไม่ประมาทด้วยการป้องกันตนเองจากโรคร้าย มีความเชื่อมั่นต่อการเผชิญกับสถานการณ์ภัยจากไวรัสโคโรนา - 19 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปริณญา วรญาณ ที่ศึกษาวิเคราะห์การบรรเทาภัยพิบัติด้วยรัตนสูตรพบว่าทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านปัญญา ทำให้เกิดความฉลาดรู้ เท่าทันตามความเป็นจริง (พระมหาปริณญา วรญาณ, 2564) และ 3) บทบาทในการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของพระพุทธรูปศาสนา ทำให้เกิดความคลี่คลาย

ความอึดอัดคับข้องใจจากสถานการณ์วิกฤติในสังคม เป็นการบำบัดจิตใจ เยียวยาพุทธศาสนิกชนให้มีวิถีร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ บุษย์ชฎานนท์ ที่ศึกษาความเชื่อเรื่องน้ำพุทธมนต์สำหรับพุทธศาสนิกชนพบว่า การประกอบพิธีน้ำพระพุทธมนต์ มีคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนที่เคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนา เชื่อมั่นใน อานุภาพของพระรัตนตรัย (สุชาติ บุษย์ชฎานนท์, 2561) เพื่อใช้เป็นแนวทางการใช้ชีวิตของคนในสังคมจาก สถานการณ์โรคไวรัสโควิด - 19 นอกจากนี้ยังให้ผลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองทางด้านจิตใจคือ ทำให้มีสมาธิ จิตใจ สงบและผ่อนคลาย เป็นการเยียวยาจิตใจประชาชนไทย การสวดมนต์ด้วยบทรัตนสูตรทำให้ประชาชนมีสติในการใช้ ชีวิตประจำวัน ประโยชน์ทางด้านสังคมทำให้เกิดความสงบสุขในสังคมเป็นการช่วยเยียวยาจิตใจของประชาชนจาก วิกฤติการณ์ครั้ง และประโยชน์ทางด้านพุทธศาสนา คือ เป็นการหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรมของมนุษย์ที่อยู่ ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ได้องค์ความรู้ใหม่คือ บทบาทของพุทธมนต์จากการสวดบทรัตนสูตรและการทำน้ามนต์ จากสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 มีปรากฏ 3 บทบาทคือ 1) ทำให้เกิดความศรัทธาสอดคล้องกับแนวคิดบทบาท หน้าที่ประการที่ 1 ในการอธิบายถึงพิธีกรรมในการสวดมนต์ที่มีรูปแบบขั้นตอนในการเริ่มสวดจนถึงการสวดจบ ของบทรัตนสูตรและการทำน้ามนต์ มีคุณค่าทั้งผู้ประกอบพิธีและผู้ร่วมพิธี เสริมสร้างศรัทธาที่มีต่ออานุภาพพระ รัตนตรัย การให้ผลแห่งความเป็นสิริมงคลจากอานิสส์ของการสวดบทรัตนสูตร 2) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการ เผลี่ยงกับสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19 สอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ประการที่ 2 บทบาทของคติชนในการให้ การศึกษา อบรมระเบียบทางสังคม เพื่อรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคมให้เกิดความพร้อม ความเชื่อมั่นต่อการ เผลี่ยงกับสถานการณ์ภัยจากไวรัสโควิด - 19 3) ทำให้เกิดการเน้นย้ำความสำคัญของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ในช่วงเกิดภาวะวิกฤติ ซึ่งบทสวดรัตนสูตรและน้ามนต์จากบทสวดรัตนสูตรมีบทบาทสำคัญในฐานะเครื่องยึด เหนี่ยวจิตใจของผู้คน สอดคล้องกับแนวคิดบทบาทหน้าที่ประการที่ 3 บทบาทคติชนในการเป็นทางออกให้กับ ความคับข้องใจของบุคคล ด้วยการสวดบทรัตนสูตรซึ่งมีเนื้อหาและความหมายในเรื่องของความเป็นมงคล ความ เจริญในการดำเนินชีวิต การคุ้มครอง การป้องกันให้เกิดความสวัสดิ์ และความรุ่งเรืองแห่งศีลธรรม เพื่อคลี่คลาย ความเศร้าหมองให้เกิดเป็นสมาธิในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤติทางสังคมร่วมกัน

ภาพที่ 1 บทบาทของพุทธมนต์จากการสวดบทรัตนสูตรและการทำน้ามนต์จากสถานการณ์ไวรัสโควิด - 19

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้ามนต์: กรณีศึกษาบทสวดรัตนสูตรในช่วงไวรัสโค วิด 19 ทำให้ทราบถึงบทบาทที่ทำให้เกิดความศรัทธา มีบทบาททำให้เกิดความเชื่อมั่น และมีบทบาทในการเน้นย้ำ ให้เห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา เกิดความคลี่คลายจากสถานการณ์วิกฤติในสังคมจากภัยของไวรัสโควิด 19 เป็นการบำบัดจิตใจ เยียวยาพุทธศาสนิกชนให้มีวิถีร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาของสังคมจากสถานการณ์

โรคไวรัสโควิด 19 ข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้จากการวิจัย คือ ยังมีเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาวิจัยวิเคราะห์ต่อไป เช่น การศึกษาวิจัยถึงบทสวดในหมวดอื่น ๆ ของพระปริตรที่มีการนำไปทำน้มนต์ว่ามีบทบาทและคุณค่าที่เกิดจากการนำไปใช้สวดด้านใดบ้าง

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง บทบาทของพุทธมนต์ต่อการทำน้มนต์: กรณีศึกษาบทสวดรัตนสูตรในช่วงไวรัสโควิด - 19 ของณัฐฉินันท์ ศุภรสิงห์ นี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์นิสิตปริญญาเอกเรื่องปรากฏการณ์น้มนต์ในสังคมเมือง สาขาคติชนวิทยา ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมี ดร.ณัฐพร ไช่มุกข์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เอกสารอ้างอิง

- ไทยโพสต์ออนไลน์. (2563). น้มนต์ไล่โควิด! 'ทีมจิตอาสาจันทบุรี' ผสมน้มนต์กับยาฆ่าเชื้อให้พระฉีดยาในงานทำบุญ 100 วัน. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/61277>
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2563). การปรับตัวและการร่วมมือในสถานการณ์โควิด 19 ตามแนวพุทธศาสตร์. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 16(2), 59-78.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). สาธุ!เจ้าคณะจังหวัดเสกน้มนต์พ่นไล่เชื้อร้ายโควิด - 19 พ้นเมืองมหาสารคาม. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2565 จาก <https://mgronline.com/local/detail/9630000037591>
- พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม). (2559). พัฒนาการรูปแบบการสวดมนต์ในสังคมไทยปัจจุบัน. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 1(1), 23-36.
- พระมหาโกมล กมล และคณะ. (2561). ศึกษาวิเคราะห์บทบาลีในรัตนสูตร ตามแนวคัมภีร์สัทททาวิเสส. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 14(2), 43-54.
- พระมหาประทีป สลัญจโม(พรหมสิทธิ) และโสวิทย์ บำรุงภักดี. (2560). การศึกษาการบำบัดโรคด้วยการเจริญพระพุทธมนต์ในเชิงพัฒนาการ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 17(3), 403-414.
- พระมหาปริญญา วรญาโน. (2564). การศึกษาวิเคราะห์การบรรเทาภัยพิบัติด้วยรัตนสูตร. วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์, 1(3), 47-60.
- ลิขิต ลิขิตานนท์. (2534). วรรณกรรมพุทธศาสนาเถรวาท. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัดจันทาราม (ท่าซุง). (2565). รัตนสูตร (บท "ยังกัญจิ" ทำน้มนต์) สวดเพื่อปิดเป่าอุปัชฌาย์ให้หมดไป (VEDIO - MP3). เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2565 จาก <http://www.watthasung.com/wat/viewthread.php?tid=829>
- ศิริพร ณ ถลาง. (2557). ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน - นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2563). มติมหาเถรสมาคม. เรียกใช้เมื่อ 21 มกราคม 2565 จาก <https://ssc.onab.go.th/th/page/item/index/id/13>
- สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). มติมหาเถรสมาคม. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2565 จาก <https://ssc.onab.go.th/th/page/item/index/id/13>
- สุชาติ บุญชัยฐานนท์. (2561). ความเชื่อเรื่องน้มนต์สำหรับพุทธศาสนิกชน. วารสารวันมูอองแหงกพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 5(1), 25-39.